

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС ТВОРЕЦЪТ

Превод от испански: Светла Христова, 2004

chitanka.info

Никога не се бе залисвал дълго в насладите на паметта. Впечатленията се плъзгаха по него, мимолетни и ярки — алената боя на някой грънчар; небосводът, натезжал от звезди, които бяха едновременно и божества; луната, от която бе паднал един лъв; гладкостта на мрамора под бавните му чувствителни пръсти; вкусът на глиганското месо — обичаше да го разкъсва с резки бели отхапвания; някоя финикийска дума; черната сянка, хвърлена от копие върху жълтия пясък; близостта на морето или на жените; тежкото вино, чиято стипчивост бе смекчена от меда — всички те можеха да превземат и да изпълнят изцяло душата му. Познаваше ужаса, но също и гнева, и безстрашието; веднъж бе изкачил пръв стената на един вражески град. Жаден, любопитен, непредвидим, непризнаващ друг закон освен насладата и безразличието, което настъпва след нея, той бе бродил из пъстрия свят и бе наблюдавал градовете и дворците, издигнати по морския бряг. На многолюдните тържища или в подножията на някоя планина с незнаен връх, където спокойно би могло да има и сатири, бе слушал сложни истории, които приемаше тъй, както и самата действителност — без да се мъчи да открие дали са истински или лъжливи.

Постепенно обаче прекрасната вселена започна да се отдръпва от него; една упорита мъгла заличи линиите на ръката му, нощта се обезлюди, изгубвайки звездите си, земята стана несигурна под нозете му. Всичко ставаше все по-далечно и неясно. Когато разбра, че ослепява, нададе вик; стоическият свян още не бе измислен и Хектор можеше да побегне, без с това да накърни достойнството си. „Вече не ще видя, почувства той, нито небето, изпълнено с божествен ужас, нито това лице, което годините ще преобразят“. Дни и нощи прелитаха край отчаянието на плътта му, ала една сутрин се събуди, погледна (вече без боязън) смътните неща, които го заобикаляха, и неясно как почувства, сякаш бе разпознал отдавна чут глас или мелодия, че всичко това му се е случвало и преди, че го е посрещал със страх, но и с ликуване, с надежда и любопитство. Тогава се спусна в паметта си, която му се стори безгранична, и успя да измъкне от водовъртежа ѝ изгубения спомен, който заблестя като монета под дъжда, навярно защото никога не се бе връщал към него освен — може би — в някой сън.

Ето какъв бе споменът: друго момче го бе обидило и той бе изтичал при баща си, за да му разкаже случката. Баща му го остави да говори — така нехайно, сякаш не го слушаше или не го разбираше, — но накрая откачи от стената един бронзов кинжал, красив и пълен със сила, който момчето тайно бе копняло да притежава. Сега то го държеше в ръцете си и изненадата от притежанието заличи понесената обида, но бащиният глас тъкмо му казваше: „Нека се узнае, че си мъж“ и в този глас звучеше повеля. Нощта бе ослепила пътищата; притиснал към себе си ножа, в който долавяше вълшебна сила, той се спусна от къщата на долу по стръмния склон и изтича на морския бряг, като бленуваше, че е Аякс и Персей, и насищаше соления мрак с рани и сражения. Именно вкусът на онзи миг бе онова, което търсеше сега, останалото не го вълнуваше — оскърбителните слова на предизвикателството, тромавата схватка, връщането у дома с окървавено острие.

От този спомен изникна и друг, в който също имаше нощ и предвкусвано приключение. Една жена — първата, която му дариха боговете — го очакваше в здрача на подземна крипта и той я търсеше из лабиринт от галерии, подобен на каменна мрежа, и по склонове, чиито очертания се губеха в тъмата. Защо ли го спохождаха тези спомени и защо се връщаха без горчивина, просто като някакъв първообраз на настоящето?

С дълбоко удивление изведнъж разбра. В тази нощ на тленните му очи, която тъкмо се спускаше, пак го очакваха и любов, и опасност. Арес и Афродита — защото вече долавяше, вече дочуваше отвсякъде глъчката на славата и на хекзаметрите, глъчката на хората, бранещи един храм, който боговете не ще спасят, и на черните кораби, търсещи из морската шир любимия остров, звука на „Одисея“ и „Илиада“, които съдбата му бе отредила да изпее и да остави да отекуват дълбоко в човешката памет. Тези неща ги знаем, ала не знаем какво почувства той, докато се спускаше в своя последен мрак.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.